

Familia Augustiniana
Januari 2022

Open

Vensters 82

Rondzendbrief van de Familia Augustiniana

OPEN VENSTERS

Rondzendbrief van de Augustijnse Familia-groepen in Nederland

Verschijnt 3 x per jaar

REDACTIE

Bettineke van der Werf,
e@vdwerf.eu

Antoinette Reijnders
antoinettereijnders@hotmail.com

Verslagen FAN bijeenkomsten:

Julia van Wel

Technische ondersteuning en foto's:

Evert Jan van der Werf

Verzending:

Marjette de Rechter

FAMILIA AUGUSTINIANA NEDERLAND

Bestuur: bestuur@familiaaugustiniana.nl

Secretaris: info@familiaaugustiniana.nl

Penningmeester: Marga Bakker

redactie: de verdere invulling van het bestuur gaat nog volgen

Website: www.familiaaugustiniana.nl

Secretariaat:

Financiën: IBAN: NL28 INGB 0003 1083 66
t.n.v. Vereniging FAN

Lidmaatschap FAN inclusief Open Vensters €55,= per jaar

Abonnement Open Vensters zonder lidmaatschap FAN €10,= per jaar

Aanvraag toezending Open Vensters: Secretariaat FAN

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden teksten in te korten of niet te plaatsen.

VOLGENDE NUMMER: eind mei 2022

SLUITING KOPIJ: 10 mei 2022

Inleiding:

Voor u ligt het tweeëntachtigste nummer van Open Vensters.

We zitten weer midden in coronatijd. Dus u vindt nog geen aankondigingen voor fysieke bijeenkomsten.

Wel wensen we u een heel mooi 2022 voor thuis, in kleine kring of misschien richting zomer met wat meer vrijheden.

Helaas hebben we in de afgelopen tijd afscheid van mensen moeten nemen. U vindt in memoria van hen vanuit het bestuur en vanuit de groep zelf.

Wanneer u ergens onderweg een beeld of schilderij van Augustinus tegenkomt, maakt u de lezers van Open Vensters erg blij wanneer u hiervan een foto (met vermelding van de plaats) naar de redactie stuurt zodat die bij *Augustinus onderweg* 'gedeeld' kan worden!

U mag natuurlijk ook een foto van een Augustinus thuis sturen....

Veel inspiratie bij het lezen van de rondzendbrief.

Antoinette Reijnders, Bettineke van der Werf

INHOUD:

COLOFON

INLEIDING REDACTIE

SCHEP VANUIT HET OUDE, VAT MOED VOOR HET NIEUWE

AUGUSTINUS ZEGT

BOEKBESPREKING

UIT DE FAMILIA-GROEPEN

Familia Boskapel

Familia Lindenholt

Werkhofgemeenschap

WEBSITE

VAN HET FAN-BESTUUR

IN MEMORIAM

Karel Peijnenborg

Hedy de Groot

AUGUSTINUS LAAT ONS HART VLAMMEN

artikel Ingrid van Neer

AUGUSTIJNSE VIERINGEN

Schep vanuit het oude, vat moed voor het nieuwe

Augustinus wordt als kerkleeraar altijd uitgebeeld met een hart dat door een pijl wordt doorboord. Deze voorstelling slaat terug op zijn eigen woorden in de Belijdenissen:

*'Gij hebt ons hart met uw liefde getroffen
en als pijlen in ons hart dragen wij uw woorden.'*

Deze grote geleerde gunt ons als theoloog een blik in zijn verwonde hart en leert ons daarmee iets blijvends:

het woord van God dat wij uitleggen, is niet iets uiterlijks waarover we objectief kunnen reflecteren. Het raakt ons in het hart. Het verwondt ons.

Theologie kun je alleen maar bedrijven vanuit een verwond hart, niet met een koel verstand. Theologie heeft echter ook de schoonheid van de taal nodig om recht te doen aan de goddelijke liefde. Augustinus was vervuld van bewondering voor zijn leermeester Ambrosius, die in zijn preken een perfecte eenheid van vorm en inhoud wist te bereiken, en zei over hem:

*'Toen ik merkte hoe welbespraakt hij was,
raakte ik overtuigd van de waarheid van zijn woorden.'*

Hetzelfde geldt voor Augustinus' eigen geschriften.

Wie Gods woord verkondigt, moet ook de moeite nemen taal te gebruiken die recht doet aan het geheim van God. We hebben in de theologie en de verkondiging de zin voor het schone, het tedere en de liefde nodig. Alleen dan zullen we de mensen bereiken.

Augustinus toont ons in zijn leven deze houding: hij wordt diep getroffen door het verval van de antieken, hij vervalt echter niet tot berusting, maar vormt, scheppend vanuit het oude, mede het nieuwe. Hij heeft met zijn gedachten, met zijn eerlijke zoeken, met zijn open hart de tijd na hem bepaald en in velen het verlangen naar God gewekt.

Ieder van ons zou zichzelf de vraag kunnen stellen:

Waaruit schep je?

Wat zijn je wortels?

Wat bepaalt je denken en voelen?

Deze positieve impuls van Augustinus kan in ieders leven doorwerken: blik dankbaar terug op wat je hebt ontvangen van de mensen die je voorgingen, van je ouders en leraren.

Maar vat ook moed voor het nieuwe, niet alleen voor nieuwe ideeën van anderen, ook door jou wil het nieuwe oplichten.

God is eeuwig nieuw. Hij heeft ook met jou een nieuw begin gemaakt. Hij wil door jou nieuwe woorden, nieuwe gedachten en oplossingen in deze wereld brengen. Maak je leven nieuw, zoals de eeuwig nieuwe God het jou toevertrouwt.

Bron onbekend

AUGUSTINUS ZEGT ...

*Het is niet waar,
wat wel gezegd wordt
dat wat eenmaal goed is,
nooit meer veranderd mag worden.*

*De tijden veranderen.
Daarom vraagt de juiste norm,
dat wat ooit zo is vastgesteld,
nu anders wordt gedaan.
Sommigen zullen zeggen
dat dat niet goed is.
Maar de waarheid zegt juist
dat het fout zou zijn
om niet te veranderen.
Beide vormen zijn goed,
ook al zijn ze niet hetzelfde.
Maar elke tijd vraagt zijn eigen vorm.*

Augustinus, preek 138,1

BOEKBESPREKING

Augustinus-Brevier

Teksten voor elke dag van het jaar, gekozen uit de geschriften van de r.-k. kerkvader St. Augustinus (354-430)

Samengesteld door Louis Janssen o.s.b.;
[vertaald uit het Latijn].

‘Rijke ‘jaarkrans’ van fragmenten uit Conf., Sermones en exegetische werken’

Bijna veertig jaar lang heeft Augustinus in Noord-Afrika de geloofsgemeenschap als predikant gediend. Van heinde en verre kwamen mensen naar de kerk om zelf de

woorden van de befaamde bisschop te beluisteren of zijn preken in opdracht van anderen op te tekenen. Zo zijn ongeveer zeshonderd preken van hem bewaard.

Dit brevier gebruiken de Nederlandse Augustijnen, Augustinessen en anderen voor hun dagelijkse meditatie. De teksten zijn afkomstig uit de Belijdenissen (Confessiones), de Psalmverklaringen (Enarrationes in Psalmos), de Verhandelingen over het Evangelie van Johannes (Tractatus in Johannem) en zijn preken (sermones). Een bloemlezing kan niet volledig zijn, maar deze vier werken geven een goede doorsnede van alle werken van Augustinus.

Elke dag is de desbetreffende dagtekst te vinden op de site van de Nederlandse augustijnen.

Het brevier is uitverkocht. Soms is er nog een exemplaar tweedehands verkrijgbaar.

Een van de FANleden heeft zich de moeite genomen om de teksten in maandboekjes toch weer voor meer mensen bereikbaar te maken.

Via de FAN zijn deze tekstboekjes van elke maand verkrijgbaar.

Net als twee boekjes met de inleiding en de index van het brevier.

De voetnoten uit het brevier zijn in deze boekjes niet opgenomen.

de redactie van open Vensters

FAMILIA-GROEPEN

FAMILIA AUGUSTINIANA BOSKAPEL

Terugkijkend naar de laatste 3 maanden is het een stille periode geweest; stil in diverse opzichten.

Natuurlijk door het gemis van Karel, ons familia-lid, maar gelukkig hebben enkelen van ons hem nog kunnen bezoeken in het hospice en ook nog contact via e-mail kunnen onderhouden. Dat is prettig, maar het gemis is er ook. We hebben op mooie wijze afscheid genomen en het gebed voor Karel dat Annemieke voor onze meditatieve viering had gemaakt ('naar Augustinus') heeft hij nog meegekregen in zijn kist.

En vrij snel daarna was het advent en kwam de lockdown, waardoor de Boskapel helaas weer dicht moest. Voor de adventsperiode kregen we allemaal een viering via de e-mail, om dinsdags toch (gezamenlijk) te bidden (in de wetenschap dat we dat allemáál die dag zouden doen)! En medio september zijn we nog wel begonnen met de cursus 'De Regel van de Liefde'. Heel boeiend en we zijn met een fijne groep van 14 personen. Maar helaas moest ook deze na 2 avonden weer worden stilgelegd. Ons geduld wordt dus wel op de proef gesteld, maar we hopen dat we in het nieuwe jaar weer snel alles kunnen opstarten. Daarom wil ik eindigen met de allerbeste wensen voor 2022, in goede gezondheid.

Namens onze Familia-groep, Marianne Fijn.

FAMILIA AUGUSTINIANA LINDENHOLT

Allereerst wil ik namens onze FAN groep iedereen het beste wensen voor 2022.

Wat is er de afgelopen tijd allemaal gebeurd hier in Lindenholt?

Eind augustus / begin september kwamen Pieter Renkens en Jan van Swam met het voorstel om onze bijeenkomsten weer te starten. Daar reageerde iedereen positief op, maar onze begeleider Jos Gelen kon niet meer op de vaste donderdagavond. Toen werd gekozen voor de woensdagavond.

Zover kwam het niet want corona stak de kop weer op en het mocht niet meer. Tot op heden zijn we dus nog helemaal niet bij elkaar geweest en dat is echt een gemis vind ik.

Maar gelukkig zitten een aantal van ons ook bij het morgengebed op donderdagmorgen. In de tijd dat we niet naar de kerk mochten komen, stuurde degene die moest voorbereiden via de mail door wat we konden bidden, lezen, mediteren en zingen en dan probeerden we op dezelfde tijd thuis dit te doen. Dat gaf toch een band. Maar we waren wel blij toen we fysiek weer samen verder konden. Elke donderdagmorgen om 8.15 uur in onze kerk. Natuurlijk hopen we op betere tijden zodat we ook als FAN groep weer samen kunnen komen en verder mogen lezen in het boek "Als licht in het hart".

Positief denkend gaan we het nieuwe jaar in.

Jacqueline Dietvorst- van den Broek

WERKHOFGEMEENSCHAP

Afscheid van Hedy de Groot

Na een lange periode met heel veel gezondheidsproblemen is Hedy vrij onverwacht van ons heengegaan. Haar laatste jaren stonden in het teken van afscheid nemen van haar activiteiten binnen de Werkhofgemeenschap en de FAN.

Hedy is zeer actief geweest binnen de Werkhofgemeenschap. Zo coördineerde ze jarenlang de Augustinus leeskring, organiseerde de Werkhoftafel, was lid van de liturgiegroep en secretaris in de kerngroep(bestuur). Organiseren en regelen was haar op het lijf geschreven. Alles wat Hedy deed stond in het teken van het centrale thema van de Augustijnse spiritualiteit, de gemeenschapsvorming, het samen op weg zijn.

Haar laatste jaren kon ze bijna niet meer aanwezig zijn bij de vieringen in de kapel, de bijeenkomsten van de Augustinus leeskring en de ontmoetingsdagen van de FAN.

In 1999 ontmoette ik Hedy, toen we samen lid waren van de kerngroep van de Werkhofgemeenschap. De zusters Augustinessen waren in 1997 uit de Priorij Gods Werkhof vertrokken en Hedy vroeg zich af, op welke manier we nu het Augustijns gedachtegoed en de binding met de Augustijnse Orde zouden kunnen voortzetten. Dit was toch de bron waar we als geloofsgemeenschap uit voort kwamen. Via Bob Bodaar o.s.a. hoorden we over de Familia-groepen, zoals die bestonden in de Boskapel en Lindenholt in Nijmegen. We hoorden dat deze groepen bezig waren zich landelijk met elkaar te willen verbinden om tot een lekenbeweging van de Augustijnse Orde in Nederland te komen. Het leek voor de Werkhofgemeenschap een goed idee om daar aansluiting bij te gaan zoeken.

En dat heeft Hedy gedaan. Vanaf het begin was ze aanwezig bij de voorbereidende bijeenkomsten. In 2003 vertegenwoordigde ze de Werkhofgemeenschap door als secretaris zitting te nemen in het bestuur van de FAN. Na de oprichting in 2006 bleef ze secretaris tot en met 2011. Als secretaris heeft Hedy veel werk verricht. Een belangrijk punt was dat er wel leden van de Werkhofgemeenschap zich wilden verbinden, maar dat er geen sprake was van een Familia-groep binnen de Werkhofgemeenschap.

Er was een Augustinus-leeskring, maar daarvan waren niet alle leden geïnteresseerd in de Familia en buiten de Augustinus-leeskring waren er leden van de Werkhofgemeenschap die interesse toonden. De Werkhofgemeenschap als geheel als Familia-groep te benoemen strookte niet met de realiteit. Dit conflicteerde met het uitgangspunt van de Familia om een vereniging van groepen te willen zijn.

Hedy heeft zich met hart en ziel ingezet dat leden van de Werkhofgemeenschap lid konden worden van de FAN om zo de verbinding met en de inspiratie van de Augustijnse spiritualiteit te kunnen blijven beleven. Tegelijkertijd enthousiasmeerde Hedy leden van de Werkhofgemeenschap om eens deel te nemen aan een bijeenkomst van de Familia.

Ik ben Hedy dankbaar voor haar enorme inzet waarmee ze de verbinding Werkhofgemeenschap, FAN en de Augustijnse Orde gerealiseerd heeft. Voor mij persoonlijk was het een religieus thuis komen. In de Augustinus-leeskring missen we Hedy al een aantal

jaren. Het is ons een grote troost dat aan haar lijden een einde is gekomen. Augustinus zegt:

‘De doden zijn niet afwezig, ze zijn alleen onzichtbaar’

Hedy blijft aanwezig in onze herinnering als een enthousiaste, verbindende, zorgzame, daadkrachtige en artistieke vrouw.

Jurianne Kemmink

WEBSITE Familia Augustiniana Nederland

www.familiaaugustiniana.nl

Onlangs hebben wij enkele nieuwe artikelen op de website toegevoegd. Onder het kopje *Inspiratie*, hebben wij *Kennismaken met het gedachtegoed van Augustinus* toegevoegd. In dit artikel krijgt u meer informatie over de nieuwe Leesmap.

Onder hetzelfde kopje *Inspiratie* hebben wij *Overzicht boekbesprekingen* toegevoegd. Dit is een overzicht met alle boekbesprekingen per boek, afbeelding en korte omschrijving, die in de Open Vensters zijn geplaatst van de afgelopen jaren. Tevens hebben wij het nummer van de OV vermeld met een link naar de desbetreffende OV. Als u op de afbeelding van het boek klikt dan komt u op de website van de boekhandel of uitgeverij waar u eventueel het boek nog kunt aankopen.

Onder het kopje *Activiteiten* hebben wij *Overzicht Ontmoetingsdagen FAN* toegevoegd. U krijgt een overzicht te zien op datum, thema en spreker, van alle ontmoetingsdagen vanaf het begin. Ook hebben wij het nummer van de desbetreffende OV vermeld, met een link, waarin u de samenvatting van de lezing kunt teruglezen.

Redactie website FAN

VAN HET FAN-BESTUUR

Allereerst wil het bestuur alle lezers van Open Vensters een heel goed nieuwjaar wensen, vooral in goede gezondheid en met vele mooie, inspirerende ontmoetingen. Hoewel we bij het uitkomen van deze Open Vensters nog volop in de lockdown zitten en

ons zorgen maken over de besmettingscijfers, worden we óók opgeroepen om 'om te zien naar elkaar'. Maar hoe doe je dat als je elkaar niet fysiek kunt ontmoeten en misschien digitaal iets minder handig bent? Geen zorg, want dan is er ook nog gewoon de telefoon! Het bestuur hoopt dat de groepen een modus vinden of al hebben gevonden om de onderlinge banden binnen de familia-groepen invulling te geven. Op onze regelmatige digitale koffie-uurtjes kunnen we horen hoe de groepen de onderlinge contacten onderhouden, en kunnen we eventuele suggesties aan elkaar doorgeven.

Ondanks deze herhaalde periodes van lockdown hebben we in 2021 voor de leden ook veel bereikt; te denken valt o.a. aan:

- De kennismakingsmap, die nu wellicht tussen de groepsleden aan het rouleren is.
- De opstart van de regionale groep die met enkele nieuwe leden nu is begonnen. Ingrid van Neer is daar de contactpersoon voor geworden.
- En gelukkig konden we in het najaar nog – net tussen de lockdowns door – onze jaarlijkse ontmoetingsdag in de Boskapel houden.

Helaas hebben wij in de afgelopen periode afscheid moeten nemen van twee Familia-leden, die beiden vanaf het begin nauw zijn betrokken bij het ontstaan van onze Augustijnse lekenbeweging, t.w. Karel Peijnenborg en Hedy de Groot. Elders in dit bulletin besteden we extra aandacht aan hen.

Zoals in het najaar op de ALV al is aangegeven zijn we op dit moment met een klein bestuur. Gelukkig komt vanaf medio januari vanuit de orde Paul Clement o.s.a. ons bestuur versterken. Paul is een bekende voor de FAN-leden en is bereid om samen met de andere bestuursleden verdere bekendheid te geven aan de FAN. Door zijn ruime netwerk ziet hij wellicht ook weer andere mogelijkheden om de FAN mee op de kaart te zetten. Paul zit vanuit de Nederlandse Provincie ook in de Provinciale Raad, dus de lijntjes tussen ons en de Augustijnen zijn daardoor kort.

Paul was ook aanwezig bij het gesprek dat de FAN heeft gehad met enkele augustijnen en enkele zusters van de fraterniteit van Casella. Vanuit de Familia waren Julia van Wel en ikzelf aanwezig. Onderwerp van het gesprek was de notitie *Een tijd voor hoop*, waarbij we ons beperkten tot de paragrafen 1.1 t/m 1.3. Het gesprek werd geleid door Zr. Monica Raassen (kanunnikes van het H. Graf en nu ook vice-voorzitter van de KNR). Het werd een verkennend, open gesprek waarbij enerzijds de huidige situatie werd belicht, maar ook tastend naar de toekomst werd gekeken. De middag verliep zó prettig dat is afgesproken om in het voorjaar een vervolgesprek te plannen, waarbij we verder gaan nadenken wat wij, augustijnen en geëngageerde leken, samen met het synodaal proces kunnen. Een initiatief dat Paus Franciscus heeft geïnitieerd - voortbouwend op het II Vaticaans Concilie - waarbij het de bedoeling is dat álle gelovigen mee gaan praten hoe te komen tot een synodale Kerk. Drie kernbegrippen staan in dit proces centraal, t.w. *communio* (gemeenschap), *participatio*, en *missio* (zending); begrippen die je bij de Augustijnse spiritualiteit natuurlijk ook volop tegenkomt. Het belooft dan ook weer een boeiend gesprek te worden, waarover Julia en ik in de volgende Open Vensters zullen berichten. Maar nu eerst aan de slag binnen de Familia. Zijn er al leden die hebben nagedacht over een portefeuille of een taak of functie binnen het bestuur? We zijn niet meer met zo'n grote groep, dus: zie je mogelijkheden? Graag dan je reactie!

Namens het bestuur, Annemieke Pacilly

Aan de FAN-leden:

Wilt u het contributiebedrag voor 2022 ad € 55,00 zo spoedig mogelijk overmaken op ING nr. IBAN NL28 INGB 0003 1083 66 t.n.v. Vereniging Familia Augustiniana Nederland, o.v.v. Lidmaatschap FAN 2022. Mochten er leden zijn, voor wie deze contributie een probleem is, neem dan even contact op met de penningmeester.

Aan de abonnees van Open Vensters:

Wilt u het abonnementsbedrag voor 2022 ad € 10,00 zo spoedig mogelijk overmaken op ING nr. IBAN NL28 INGB 0003 1083 66 t.n.v. Vereniging Familia Augustiniana Nederland, o.v.v. Abonnement Open Vensters 2022. Voor degene die over 2021 het abonnementsgeld nog niet hebben overgemaakt, verzoeken wij u dit alsnog te doen.

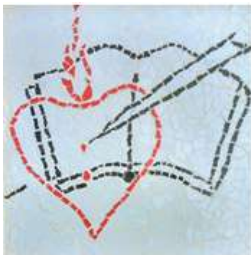
Alvast bedankt, De penningmeester FAN

IN MEMORIAM

In memoriam Karel Peijnenborg

Op 18 november is helaas ons Familia-lid Karel Peijnenborg van ons heengegaan, naar het eeuwige Licht. Ruim 4 jaar na het overlijden van zijn 1ste vrouw Annemiek Alferink (ook Familia-lid) en 6 weken na het overlijden van Winnifred Bakker, zijn 2de vrouw waar hij begin maart 2020 mee was getrouwd. Het weer opnieuw alleen zijn, werd voor hem te zwaar, waardoor hij al spoedig na het overlijden van Winnifred in een hospice moest worden opgenomen.

Julia en ik, maar ook Marjette, hebben hem daar nog opgezocht. Tot enkele dagen voor zijn dood bleef hij contact onderhouden en belangstelling tonen voor de FAN.

Ook bij de annonce van zijn overlijden kwam zijn grote betrokkenheid voor Augustinus en de FAN tot uiting door het logo van de FAN op de voorkant van het overlijdensbericht. Winnifred had voor hem namelijk het logo in een mozaïek vormgegeven in een dienblad.

Karel was een super-trouw lid vanaf het allereerste begin, de fase waarin tastend en

schuifelend werd bekeken of en op welke wijze een Augustijnse lekenbeweging van de grond zou kúnnen komen. Hij zat hiervoor in de Commissie Vorming en Begeleiding. Samen met enkele augustijnen en Pieter Renkens, uit de parochie Lindenholt (Nijmegen) heeft hij hierover gesprekken gevoerd. Heel voorzichtig explorerend, zoals dat heette, om vooral niemand voor de voeten te lopen, werd er te werk gegaan. Ook was Karel aanwezig bij 2 lekencongressen in Rome om ervaring van andere landen op te doen. Gedegen en kritisch voorzag hij het FAN-bestuur (maar ook andere besturen binnen de Augustijnse wereld) van commentaar; gedegen maar altijd wel opbouwend door óók andere wegen te belichten.

Voor Augustinus had hij een grenzeloze belangstelling en zijn studie theologie kwam hem daartoe goed van pas. Hij deed niets liever dan

aan anderen teksten uitleggen en vertellen hoe hij het zag, waarbij hij de context van de tekst ook altijd in ogenschouw nam. Velen heeft hij zo meegenomen in zijn enthousiasme voor deze kerkvader. Maar soms was hij het echter juist *niet* eens met Augustinus. Dan was het bijna niet mogelijk om hem van zijn gedachten af te brengen en ontstonden er soms heftige discussies.

Naast de familia-groep van de Boskapel, heeft hij ook nog een gespreksgroep opgezet en geleid, die maandelijks samen een tekst van Augustinus lazen. Zo heeft hij o.a. Hans Walkate en ook Marjette de Rechter het enthousiasme voor Augustinus weten bij te brengen. Ook in de Augustinus-vieringen in de Boskapel had Karel altijd een wezenlijke bijdrage.

We missen in hem dus veel deskundigheid en een zeer trouw FAN-lid, die zijn sporen in de FAN zeker heeft verdiend. We zijn hem dan ook zéér dankbaar voor hetgeen hij aan de ontwikkeling van de FAN heeft bijgedragen en we hebben mogen delen in zijn ruime kennis van Augustinus en andere tijdgenoten.

Dat hij na zijn gedane arbeid nu, samen met Annemiek en Winnifred, mag rusten bij God, tot in eeuwigheid.

Namens het bestuur, Annemieke Pacilly

In Memoriam Hedy de Groot

Ons Familia-lid Hedy de Groot is op 4 januari j.l. op 80-jarige leeftijd vrij plotseling thuis, in Nijmegen, overleden.

Ze was vanaf begin 21ste eeuw al nauw betrokken bij de Familia Augustiniana Nederland, toen nog 'Familia Augustiniana in oprichting'. Naast de bestaande groepen Lindenholt en Boskapel was er in Werkhoven een actieve geloofsgemeenschap, de WHG (Werkhofgemeenschap). Een deel van hen was zeer geïnteresseerd in Augustinus en de Augustijnse spiritualiteit en een ander deel van de leden had hier weinig belangstelling voor. Maar omdat het Augustijns gedachtegoed aan de basis lag van hetgeen nog steeds gebeurt in de WHG, ook na het vertrek van de zusters Augustinessen, vond Hedy het belangrijk dat de WHG zou worden betrokken bij de Familia Augustiniana i.o. . Ook was er een Augustinus-leeskring actief in Werkhoven. Deze gegevens werden meegenomen bij het opstellen van de Statuten van de Familia Augustiniana en Hedy hield iedere keer een flink pleidooi dat ook belangstellenden van de WHG zich in de statuten zouden moeten kunnen vinden. Er is veel gepraat om de verscheidenheid van de verschillende groepen tot zijn recht te laten komen. Met veel passen en meten is het uiteindelijk gelukt om de statuten voor alle groepen aanvaardbaar te laten zijn en kon Hedy op 29 december 2006 mee de statuten ondertekenen.

Sommigen van de WHG wilden zich vervolgens

ook aansluiten bij de Familia Augustiniana. Op het kapittel in 2010 heeft Hedy tijdens een viering samen met Jurianne Kemmink haar

betrokkenheid bij de Orde uitgesproken; een hele mijlpaal voor beide dames maar zeker ook voor de Werkhofgemeenschap.

In 2003 werd Hedy meteen secretaris van het bestuur van de FAN i.o. en dat is ze gebleven tot 2011. De FAN is ook een paar keer door Hedy uitgenodigd om naar Werkhoven te komen om 'het klooster van de zusters' te bewonderen. En als het dan toevallig net bloesemtijd was, was het helemaal een weelde om te aanschouwen; en Hedy was dan altijd even gastvrij.

Na de oprichting van de FAN heeft Hedy Josephine Boevé ook nog bijgestaan in de kerngroep van de Augustijnse Beweging. Het was duidelijk dat ze graag ervoor wilde waken dat de Augustijnse spiritualiteit behouden bleef. Hierin stond ze gelukkig niet alleen en hebben we samen naar mogelijkheden gezocht.

Door haar zwakke gezondheid zagen we haar de laatste jaren helaas steeds minder bij de ontmoetingsdagen, omdat ze fysiek niet meer in staat was deze bij te wonen. Vorig jaar is ze van Odijk (bij Werkhoven) verhuisd naar Nijmegen om meer in de buurt van haar zoons te wonen. Maar ondanks de afstand bleef ze wel trouw aan de Werkhofgemeenschap, hoewel ze door haar gezondheid ook daar steeds minder aanwezig kon zijn.

We wensen de leden van de Werkhofgemeenschap en haar familie sterkte bij het wegvallen van Hedy en om dit gemis een plaats te geven binnen de groep. Moge zij rusten bij God, tot in eeuwigheid

Namens het bestuur, Annemieke Pacilly

AUGUSTINUS LAAT ONZ HART VLAMMEN

Bekendheid en actualiteit van Augustinus

In 2030 mogen we een groot eeuwfeest verwachten als het overlijden van Augustinus in 430, dus 1600 jaar geleden, herdacht wordt. Zijn naamsbekendheid is de afgelopen eeuwen alleen maar toegenomen. In de jaren '80 van de vorige eeuw was hij zelfs de eerste heilige op het internet met een eigen website - dankzij James O'Donnell.

Wat maakt Augustinus zo gewild?

We noemen een paar karakteristieken die er uitspringen.

Zijn zoektocht, zijn leven

Augustinus (13 november 354 - 28 augustus 430) was bij leven al een beroemdheid; zijn preken, boeken, brieven circuleerden tijdens zijn leven in het hele Middellandse Zeegebied. In Hippo Regius, de Noord-Afrikaanse havenstad waar hij bisschop was, kon hij met zijn enorme oeuvre een hele bibliotheek vullen en deze instantie had dankzij giften van rijke weduwen ook een kopieerservice: men kon, al dan niet tegen betaling, een boek of preek laten overschrijven en per koerier thuis laten bezorgen. Augustinus ondersteunde de clerus met boeken als *De magistro - over de leermeester*, *De doctrina christiana - Wat betekent de Bijbel* en *De catechizandis rudibus - Het eerste geloofsonderricht / Goed onderwijs voor beginners*. En met zijn preken onderrichtte hij de gelovigen in het Romeinse Noord-Afrika en ver daarbuiten in het Katholieke geloof.

De Blijdenissen (Confessiones) is zijn meest gelezen en vertaalde boek. Het wordt wel aangeduid als 'de eerste westerse autobiografie', hoewel het eigenlijk geen autobiografie is. Augustinus beschrijft daarin zijn zoektocht naar een gelukkig leven, naar wijsheid, waarheid. De sleutel vindt hij door met zijn hart en met verstand te gaan geloven in God. Maar wie is God dan? Zijn vragen en groeiende inzichten zijn zo toegankelijk geschreven dat het ook onze vragen worden en wij via Augustinus antwoord krijgen. Hij geeft stap voor stap uitleg van dat moeilijke proces van God niet kunnen zien, terwijl Hij wel bestaat – en we Hem ook ervaren: we leren God kennen door Christus, en met de ogen van ons hart. Zo vertelt hij in

Conf. 7,16 hoe hij bij zichzelf naar binnen durft te kijken met het oog van zijn ziel, onder Gods leiding. Hij ziet boven zijn geest een onveranderlijk liefdevol licht. *'Het was hoger in de zin dat het mij geschapen heeft. En ik was lager, ik ben door dit licht geschapen. Wie de waarheid kent, kent dit licht en wie weet van dit licht, weet van eeuwigheid. De liefde kent het. O eeuwige waarheid en ware liefde en lieve eeuwigheid! U bent mijn God, naar u verlang ik dag en nacht.'* In de 1ste preek op de *Eerste brief van Johannes* zegt hij *'Ga in dat licht staan'*, want het zet je niet te kijk. Met die open, eerlijke, alles onderzoekende houding gaat ook de lezer op onderzoek uit.

Augustinus leert ons dat we eerst langs ons eigen hart moeten gaan, bij ons zelf naar binnen moeten kijken om God te kunnen ontmoeten. Dat persoonlijke spreekt in deze tijd velen aan.

We zijn door de *Confessiones*, zijn brieven, de *Vita Augustini* – een biografie (geen hagiografie) over zijn leven, geschreven door zijn medebroeder Possidius – heel goed geïnformeerd over Augustinus' jeugd, zijn privéleven, zijn carrière als retor en als bisschop. We kunnen als het ware met Augustinus een band opbouwen.

Karakteristiek voor Augustinus is zijn behoefte aan vrienden: gezondheid is nodig om te leven, vriendschap om niet alleen te zijn. Een 'mensenmens' zouden we zeggen. Hij investeert veel energie in het opbouwen van een kloostergemeenschap. Het gaat hem om een gemeenschappelijk welzijn. Lees zijn *Regel voor de gemeenschap* maar: het doel is het samen op weg zijn naar God, één van ziel en één van hart, elke dag opnieuw, met de mensen om ons heen. Bovendien is bij Augustinus de menselijke maat aanwezig. Uiteraard komt God bij hem altijd op de eerste plaats en toch is er dat menselijk opzicht: geen Spartaanse ascese maar haalbare doelen. Dat verscheidene ordes en congregaties zijn leefregel volgen, verhoogt ook zijn bekendheid en actualiteit.

Overeenkomsten qua tijdeigen

Er liggen een paar opvallende overeenkomsten tussen onze tijd en zijn tijd, waardoor zijn beschouwingen relevant en herkenbaar zijn. In zijn jeugd zag Augustinus een welvarend Noord-Afrika dat wilde dieren, paarden, olie, vijgen, tarwe etc. naar Rome exporteerde. Het

kreeg daar marmeren fora met triomfbogen en tempels voor terug. Tegen het einde van de 4de eeuw is duidelijk geworden dat de rijkdom alleen maar terecht gekomen is bij het stadsbestuur, de eigenaren van de handelondernemingen en de grondgrondbezitters; niet bij de burgers. Er ontstaat dus een groeiende kloof tussen de bovenlaag die zich enorm verrijkt en de bevolking die verarmt. Pachters worden uitgebuit, krijgen schulden, raken hun grond kwijt; ouders moeten soms hun kind als slaaf verkopen omdat er geen eten is. Slavenhandelaren verdienen grof geld door burgers met geweld gevangen te nemen, kinderen te ontvoeren en als slaven te verkopen. Augustinus spant zich als rechter in Hippo-Regius in om excessen daar te voorkomen, maar het is kiezen tussen twee kwaden. Noord-Afrika krijgt te maken met plunderingen, opstanden, een corrupt en instabiel bestuur. Na de Plundering van Rome in 410 wordt het land dat rijk is aan grondstoffen een speelbal in de machtsstrijd tussen generaals in Noord-Afrika en de keizer in Rome. De havensteden in Noord-Afrika krijgen te maken met een vluchtelingenstroom uit Italië.

Ook in onze tijd groeit de kloof tussen rijk en arm, zijn het de internetreuzen, de groothandel, de financiële sector etc. die de markt domineren. Europa wordt geconfronteerd met vluchtelingen die een nieuw bestaan zoeken. Het democratisch bestel wordt in verschillende landen steeds verder uitgehold. Bovendien is zowel toen als nu het katholieke geloof niet vanzelfsprekend; het ziet zich geconfronteerd met agnosten, oosterse religies, vormen van bijgeloof en 'ietsisten'.

Een onderzoekende kerkvader

Met zijn bekering in 386 en zijn doop in 387 koos Augustinus tevens voor het godgewijde leven. Hij stichtte twee kloosters, leidde priesters op, sprak op concilies, publiceerde zijn onderricht, leefde het christelijk geloof voor en verdedigde het tegen de manicheeërs, donatisten, pelagianen, arianen. Daarmee heeft hij op hoofdlijnen uitgezet wat wel en niet tot het katholieke geloof behoort. Hij behoort met Hiëronymus, Ambrosius en Gregorius de Grote tot de vier grote Kerkvaders van het Westen die omwille van hun *auctoritas*

(gezag) door de Kerk worden geciteerd. Overigens heeft Augustinus evenveel geschreven als Hiëronymus, Ambrosius en Gregorius samen! Augustinus biedt anders dan Thomas van Aquino geen systematische theologie. In de middeleeuwen is de godsleer in verschillende disciplines uiteengevallen: moraaltheologie, mystiek, dogmatiek, de 'scholastieke' theologie aan de universiteiten, de pastorale theologie voor in de praktijk. Latere eeuwen maken van Augustinus een dogmaticus (vanwege zijn gezag) of een ketterbestrijder (vanwege de donatisten) maar Augustinus heeft zichzelf nooit als zodanig gekwalificeerd. Bij hem zijn al die richtingen één onverdeeld geloof. Hij onderzoekt alles en alle aspecten ervan; daarin is hij zowel stellig als speculatief. Hij is een pragmaticus, een exegeet maar ook een poëet die gevoelig is voor mystiek. Augustinus is helemaal in lijn met de kerkelijke leer en óók spiritueel; theologie leeft bij hem. Zijn hele theologie cirkelt rond geloof, hoop en liefde (1 Kor 13,13). De grondtoon van zijn werk is nederigheid: Gods Zoon, God zelf (!) is afgedaald naar de aarde en heeft het bestaan van een mens aangenomen. Hij heeft zich vernederd voor ons; dan past ons alleen maar bescheidenheid.

De rijkdom van zijn enorme oeuvre

Om nog even terug te komen op dat enorme oeuvre: vijf miljoen woorden (Shakespeare had er 'maar' 800.000). Augustinus alleen neemt bijna 8 % van de hele *Patrologia Latina* van Migne (221 delen) voor zijn rekening. De omvang van Augustinus' werken is zo zeldzaam groot dat er een overvloed aan thema's aanwezig is. Hij wordt vaak geciteerd als het om de erfzonde, vrije wil en genade gaat. Een ander bekend thema is Christus medicus als genezer van onze ziel en de kerk als veldhospitaal waar aandacht en zorg is voor iedereen die gewond op straat ligt. Christus is een geweldige arts die ons kan genezen van onze fouten en tekorten, die ons bewust maakt van onszelf. En natuurlijk de Liefde. Aanvankelijk vond hij de menselijke naastenliefde een goede opmaat voor de ware liefde tot God, tot hij zich ervan bewust werd dat de naastenliefde de door mensen gerealiseerde liefde van God voor de naaste is. Naastenliefde is niet een mindere vorm van God liefhebben. In preek 7 over de Eerste

brief van Johannes legt hij uit dat God liefde schenkt; alle liefde komt voort uit God. Wie liefheeft, is een kind van God en kent God. (1 Joh. 7-8) God is liefde. Dat geeft een heel ander beeld van God dan God als overwinnaar, geweldenaar of rechter. Gods liefde is teder, barmhartig. Als je niet weet hoe je je God moet voorstellen, denk dan aan liefde. We gaan tegen God in wanneer we niet van onze medemensen houden. We kunnen voor elkaar als God zijn. Zo komt Augustinus tot de uitspraak: 'Bemin, en wat je dan wilt, doe dat dan.' Alles wat je dan doet, zal per definitie uit liefde zijn.

Elke generatie ontdekt zijn Augustinus. Pas in de jaren '80 van de vorige eeuw is dankzij de aandacht voor zijn preken zijn pastorale kant onderzocht. Al eerder wees men op zijn psychologisch inzicht in het denken van de mens en hoe hij dat onder woorden brengt: altijd met een stimulans om je te verbeteren. Iedereen kent wel een citaat of een of andere mooie metafoor van hem, zijn humor (denk bijv. aan de werkplaats van God waar de manicheeërs in hun onbegrip struikelen over Gods gereedschap) of zijn gebruik van tegenstellingen om de betekenis van een situatie te verduidelijken (bijv. de geboorte van Christus: sterfelijke moeder, goddelijke vader; God is mens geworden zodat mensen goddelijk kunnen worden).

Augustinus is meestal herkenbaar aan een brandend hart in zijn hand, soms ook nog doorboord met een pijl. Dit kenmerk verwijst naar Conf. 10,8 *'U hebt mijn hart doorboord met uw woord en ik heb u lief gekregen'* en Conf. 10,38 *'U hebt me aangeraakt en ik kwam in vuur en vlam te staan voor uw vrede'*. We zien dit ook in het zegel van de Orde der Augustijnen. Philippe de Champaigne portretteerde hem midden 17de eeuw als een rechtstreeks door God geïnspireerde bisschop. Het doek kent veel navolging. We zien hier Augustinus in de Bijbel lezen. Hij zit aan tafel, zijn hart in de linkerhand, een ganzenveer in zijn rechterhand, een blad met aantekeningen ligt naast de Bijbel. Achter hem en op de grond nog meer boeken. Dan wordt hij door goddelijk inzicht (de Waarheid - Veritas) verlicht, hier verbeeld als een heldere zonnestraal. Augustinus draait zich half om richting de Waarheid; hij is verheugd en kijkt met heldere ogen: het inzicht wordt verstaan. De liefdevolle Waarheid zet het hart in zijn

hand in vuur en vlam. En Augustinus beantwoordt Gods liefde met zijn onvermoeide inzet voor de Kerk. De vlammen laaien op, terug richting Waarheid. Achter zijn hoofd komen de lichtbundel en de energie van Augustinus samen. Op een originele manier creëert Philippe de Champaigne een aureool voor Augustinus. Augustinus inspireert.

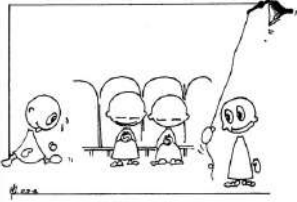
Ingrid van Neer-Bruggink, Augustijns Instituut Utrecht,
oud-secr. Familia Augustiniana Nederland

Afb.: Augustinus,
olieverf op doek, ca 1645,
Philippe de Champaigne, Los
Angeles County Museum of Art

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saint_Augustine_by_Philippe_de_Champaigne.jpg

VIERINGEN:

Zondag 10.00 u oecumenische viering
Werkhofgemeenschap

Dinsdag 19.30 u

Meditatieve viering Boskapel

Donderdag 8.15 u

Meditatief morgengebed Lindenholt

AUGUSTIJNSE AGENDA

Voor het komende jaar wensen we u:

Dat u in de komende tijd,
mensen mag blijven ontmoeten die u genegen zijn,
van wie u warmte ontvangt.

Dat u mensen mag ontmoeten die u tijd schenken,
naar u blijven omzien, die naar u blijven luisteren.

Dat u vanuit de voorbije tijd en in de komende tijd
mag ervaren dat u altijd de moeite waard bent,
dat uw leven zin heeft.

Dat u in het nieuwe jaar mag ervaren
dat u als mens kunt blijven groeien, altijd weer,
en dat u altijd in elke tijd, kunt groeien in menselijkheid.

En vooral: dat we elkaar weer fysiek kunnen ontmoeten!

de redactie van Open Vensters